

ŁUKASZ FLORCZYK

Uniwersytet Opolski, Wydział Teologiczny

<https://orcid.org/0000-0002-4490-3522>

Sprawozdanie z XVII Walnego Zebrania i 58. Sympozjum Biblistów Polskich

Radom, 13–15 września 2021

W dniach od 13 do 15 września 2021 r. odbyło się 58. Sympozjum Biblistów Polskich. Miejszem obrad było Wyższe Seminarium Duchowne w Radomiu (ul. Młyńska 23/25). Radomskie spotkanie zaczęło się od wspólnej kolacji. O godz. 19:00 uczestnicy przeszli do auli Jana Pawła II, gdzie rozpoczęło się XVII Walne Zebranie Stowarzyszenia Biblistów Polskich, któremu przewodniczył ks. prof. dr hab. Artur Malina. Po modlitwie głos zabrał ks. prof. dr hab. Henryk Witczyk, który stwierdził, że tegoroczne Sympozjum niemalże pokryło się z uroczystością beatyfikacyjną kard. Stefana Wyszyńskiego. Przewodniczący SBP przypomniał słynne słowa nowego błogosławionego: „Polacy nie potrafią nienawidzić dzięki Bogu i Ewangelii”. Warto nadmienić, że w czasie trwania Sympozjum portret bł. kard. Stefana Wyszyńskiego znajdował się cały czas przy stole prezydialnym. Następnie ks. prof. dr hab. Henryk Witczyk zapoznał wszystkich zebranych z programem 58. Sympozjum Biblistów Polskich oraz wspominał o toczących się rozmowach na temat utworzenia nowej dyscypliny naukowej – nauki biblijnej.

Kolejnym punktem obrad było wystąpienie p. dr hab. Barbary Strzałkowskiej, która zaprezentowała Księgę Jubileuszową dla Księdza Profesora Waldemara Chrostowskiego w 70. rocznicę urodzin, 45. rocznicę kapłaństwa i 35. rocznicę pracy naukowej. Publikacja nosi tytuł „Dobrze jest dziękować Panu (Ps 92,2)” i zawiera w sumie 45 artykułów. Na pierwszych stronach wydrukowano listy gratulacyjne, które przesłali: kard. Kazimierz Nycz, abp Stanisław Gądecki, bp Zbigniew Kiernikowski oraz ks. Henryk Witczyk. Pokaz Księgi Jubileuszowej zakończyły słowa podziękowania ze strony ks. prof. dr hab. Waldemara Chrostowskiego. Następnie głos zabrał ks. dr hab. Marcin Kowalski, który zaprezentował Księgę Pamiątkową dla Księdza Profesora Henry-

ka Witczyka w 65. rocznicę urodzin. Z kolei ta publikacja nosi tytuł „Kogo szukasz? (J 20,15)” i zawiera w sumie 41 artykułów. Ks. dr hab. Marcin Kowalski wspomniał o trzech źródłach inspiracji ks. prof. dr. hab. Henryka Witczyka. Należą do nich: Słowo Boże (prelegent wspomniał o: studiach, pracy naukowo-dydaktycznej, Dziele Biblijnym im. św. Jana Pawła II, Tygodniu Biblijnym i Niedzieli Biblijnej), Kościół (w tym miejscu ks. dr hab. Marcin Kowalski wymienił: pracę parafialną, duszpasterzowanie „Solidarności”, redagowanie „Znaków Czasu” i „Współczesnej Ambony”, liczne publikacje oraz współpracę z Księgarnią i Wydawnictwem „Jedność”, Radiem Maryja i TV Trwam) oraz życie świętych i błogosławionych (mówca zwrócił uwagę na postać św. Faustyny, św. Jana Pawła II i bł. kard. Stefana Wyszyńskiego). Pokaz Księgi Pamiątkowej zakończyły podziękowania ze strony ks. prof. dr. hab. Henryka Witczyka.

W dalszej części obrad ks. prof. dr hab. Janusz Kręcidło pogratulował wszystkim biblistom, którzy uzyskali awanse zawodowe. Są to: ks. prof. dr hab. Henryk Drawnel, ks. prof. dr hab. Andrzej Jacek Najda, ks. dr hab. Grzegorz Baran, ks. dr hab. Mirosław Jasinski, ks. dr hab. Marcin Kowalski, ks. dr hab. Adam Kubiś, s. dr hab. Judyta Pudełko, ks. dr hab. Dariusz Sztuk i ks. dr hab. Wojciech Węgrzyniak. Następnie ks. dr hab. Dariusz Dziadosz zaprezentował kandydaturę do członkostwa honorowego ks. dr hab. Stanisława Haręzgi. W tajnym głosowaniu jednogłośnie przyjęto tę propozycję. W dalszej kolejności ks. prof. dr hab. Wojciech Pikor zapoznał wszystkich zebranych ze sprawozdaniem finansowym. Z kolei ks. prof. dr hab. Mariusz Rosik poinformował, że do Stowarzyszenia Biblistów Polskich zostało przyjętych sześciu nowych członków. Są to: ks. dr Marcin Biegas, dr Jerzy Bosowski, dr Piotr Kosiak, dr Krzysztof Pilarz, ks. dr Zbigniew Skuza i ks. dr Sławomir Szkredka. W chwili obecnej SBP liczy w sumie 325 osób. Wspomniano również biblistów, którzy w ostatnim czasie odeszli do Domu Ojca. Są to: ks. prof. dr hab. Jan Kanty Pytel († 21.11.2019), ks. dr Tadeusz Hanelt († 20.01.2020), ks. mgr lic. Adam Wawro († 9.04.2020), ks. dr hab. Michał Bednarz († 29.08.2020), ks. dr hab. Zdzisław Małecki († 16.10.2020), ks. prof. dr hab. Bogdan Ponizy († 29.11.2020), ks. dr Jan Dyrda († 15.12.2020), o. prof. dr hab. Hugolin Langkammer († 28.01.2021), ks. dr Jacek Jurczyński († 5.02.2021) oraz ks. dr hab. Andrzej Kowalczyk († 20.02.2021). Na zakończenie XVII Walnego Zebrania oznajmiono, że 59. Sympozjum SBP odbędzie się w dniach od 14 do 16 września 2022 r. w Wyższym Seminarium Duchownym we Włocławku. Przed modlitwą końcową podziękowano jeszcze wszystkim dobroczyńcom, Instytutowi Nauk Biblijnych KUL i redakcjom Ksiąg Pamiątkowych oraz przekazano szereg informacji organizacyjnych.

Drugi dzień Sympozjum rozpoczął się od Mszy św., której przewodniczył i Słowo Boże wygłosił ks. bp Marek Solarczyk (biskup radomski). Po śniadaniu wszyscy uczestnicy przeszli do auli Jana Pawła II, gdzie rozpoczęła się I sesja wykładowa. Jako pierwszy głos zabrał ks. prof. dr hab. Henryk Witczyk, który zaprezentował referat pt. „Inspiracje biblijne w nauczaniu i pasterskiej służbie bł. kard. Stefana Wyszyńskiego – Prymasa Tysiąclecia”. Prelegent podzielił swoje wystąpienie na cztery części:

Bóg jako Ojciec; Chrystus, Wieczysty Kapłan, włączający w swoją ofiarę ucznia; Niepokalana Dziewica – Matka Syna Bożego oraz Matka rodząca i karmiąca wierzących; kardynał metody interpretacji Biblii. W pierwszej części ks. prof. dr hab. Henryk Witczyk nawiązał m.in. do kazania Prymasa Tysiąclecia, jakie wygłosił na Jasnej Górze 26.08.1957 r. i w którym wzywał Polaków do wierności Bogu jako miłującemu Ojcu. W drugiej części prelegent zauważył podobieństwa pomiędzy kard. Stefanem Wyszyńskim a cierpiącym Jezusem: tak jak Chrystusa zostawili apostołowie i uczniowie, tak też i Prymasa Tysiąclecia opuścili biskupi i kapłani; tak jak przy Jezusie pozostała garstka niewiast oraz Łotr, setnik, Nikodem, Józef z Arymatei i Szymon z Cyreny, tak też i przy kard. Stefanie Wyszyńskim ostała się garstka kobiet i mężczyzn (wspomnienie z 22.06.1956); tak jak płaszcz szkarłatny miał się przysłużyć do wyszydzenia Chrystusa, tak płaszcz purpurowy Prymasa Tysiąclecia został przekazany do teatru, gdzie miał być wykorzystywany do szyderczych przedstawień wyśmiewających duchowieństwo (wspomnienie z 12.03.1956); kard. Stefan Wyszyński pragnął być ubogi tak jak Jezus (wspomnienie z 20.06.1956). W trzeciej części swojego wystąpienia ks. prof. dr hab. Henryk Witczyk zwrócił uwagę na Maryję, którą Prymas Tysiąclecia przyrównał m.in. do lwicy macierzyńskiej, ponieważ dała Chrystusowi pokarm i to wszystko, co było potrzebne do wyżywienia niezliczonej rzeszy ludzi przy stole eucharystycznym (wspomnienie z 31.05.1956). W ostatniej części prelegent – nawiązując do kard. Stefana Wyszyńskiego – zwrócił uwagę na dwie metody interpretacji Biblii: egzystencjalno-antropologiczną i historiozabawczą. Ks. prof. dr hab. Henryk Witczyk przyrównał też uwięzionego Prymasa Tysiąclecia do zamkniętego w grobie Łazarza oraz do pozbawionego wolności św. Pawła. Na zakończenie swojego wystąpienia prelegent stwierdził, że kard. Stefan Wyszyński, inspirowany Biblią, jest patronem heroicznej obrony wiary w Boga oraz ofiarnej miłości do Kościoła i drugiego człowieka, a także orędownikiem kapłanów oraz ludzi niezłomnych broniących wolności i godności człowieka, dziecka Bożego.

Jako drugi głos zabrał ks. prof. dr hab. Waldemar Chrostowski, który wygłosił referat pt. „Kard. Stefan Wyszyński – promotor Biblii i studiów biblijnych”. Prelegent stwierdził, że już w 1952 r. Prymas Tysiąclecia zastanawiał się nad tym, jak mądrze połączyć formację z kształceniem na wydziałach teologicznych oraz zaprezentował szereg ciekawostek związanych z takimi postaciami, jak: ks. Eugeniusz Dąbrowski (jego książka pt. „Dzieje Pawła z Tarsu” była codzienną lekturą kard. Stefana Wyszyńskiego w czasie jego internowania), Witold Tyloch, ks. Witold Marchel, bp Kazimierz Romaniuk oraz ks. Adam Janusz Frankowski. Ks. prof. dr hab. Waldemar Chrostowski przybliżył słuchaczom mało znany fakt z życia Prymasa Tysiąclecia. Otóż kard. Stefan Wyszyński posługiwał się brewiarzem w języku łacińskim, a w nim nosił kartkę z wypisanymi nazwiskami księży diecezji warszawskiej i gnieźnieńskiej, którzy odeszli z kapłaństwa. Prymas Tysiąclecia codziennie się za nich modlił. Prelegent zwrócił również uwagę na to, że kard. Stefan Wyszyński przekazywał egzemplarze Biblii studentom, interesował się

i dbał o studentów-bibliotekarzy, położył podwaliny pod sympozja Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich, miał wkład w powstanie Biblii Tysiąclecia oraz UKSW. Ks. prof. dr hab. Waldemar Chrostowski przypomniał zebranym, że w 1954 r. komuniści zlikwidowali wydziały teologiczne na UW i UJ oraz powołali do życia Akademię Teologii Katolickiej w Warszawie. Prymas Tysiąclecia traktował ATK jak wydział teologiczny UW i pozwolił na skompletowanie składu wykładowców. W późniejszym czasie ATK zyskała status kościelny i przerodziła się w UKSW. Prelegent podkreślił, że było to dalekowzroczne działanie kard. Stefana Wyszyńskiego. Po wystąpieniu ks. prof. dr hab. Waldemara Chrostowskiego odbyła się dyskusja.

Po przerwie uczestnicy Sympozjum powrócili do auli Jana Pawła II, gdzie rozpoczęła się II sesja wykładowa. Tym razem, jako pierwszy, głos zabrał ks. dr hab. Marcin Kowalski, który wygłosił referat pt. „Lew w starciu z orłem. Antyimperialna retoryka św. Pawła”. Prelegent stwierdził, że w Czwartej Księdze Ezdrasza (w rozdziałach 11–12) można przeczytać o trójgłowym orle, który symbolizuje Cesarstwo Rzymskie, oraz o lwie oznaczającym Mesjasza, który ukarze Imperium. Następnie ks. dr hab. Marcin Kowalski wymienił najważniejsze cechy kultu imperialnego. Wspomniał m.in. o błędzie porównywania kultu imperialnego ze współczesną lub chrześcijańską charakterystyką religii, ścisłym związku kultu imperialnego z systemem patron – klient, wszechobecności elementów kultu imperialnego wkomponowujących się w życie codzienne oraz zajmowaniu przez świątynie imperialne najbardziej prestiżowych miejsc w miastach grecko-rzymskich. Prelegent – nawiązując do Rz 1,1 – podkreślił, że chrześcijanie zaczęli używać słowa „ewangelia” z języka imperialnego. W inskrypcji z Priene (9 r. przed Chr.) można napotkać wiele terminów, które zostały wykorzystane przez św. Pawła, np. sprawiedliwość Augusta i Chrystusa (Rz 1,16-17) lub cesarz i Chrystus jako wzory cnót (Rz 15,7-9). Na zakończenie ks. dr hab. Marcin Kowalski dokonał oceny antyimperialnej lektury Listów św. Pawła. Zwrócił w niej uwagę na cel napisania Listu do Rzymian, różnice między rzymską i chrześcijańską koncepcją boskości i kultu oraz brak widocznych elementów takiej krytyki.

Kolejnym prelegentem był prof. dr hab. Krzysztof Pilarczyk, który wygłosił referat pt. „Szymon Mag w Łukaszej narracji (Dz 8,4-24)”. Prelegent stwierdził, że pierwszy zapis o Szymonie Magu znajduje się w Dziejach Apostolskich (Dz 8,4-24) lub u Justyna Męczennika w „1 Apologiae”. Tę bohatera biblijnego traktuje się jako postać historyczną, choć niektóre antyczne świadectwa przeczyły jego istnieniu. We wczesnym chrześcijaństwie widziano w nim twórcę sekty gnostyckiej szymonian, a Ojcowie Kościoła traktowali go jako archetyp późniejszych herezji. Św. Łukasz zaznaczył, że Szymon Mag pod wpływem nauczania diakona Filipa przyjął chrzest, a następnie od apostołów Piotra i Jana chciał kupić za pieniądze tajemną wiedzę i zdolności udzielania mocy Ducha Świętego przez gest nałożenia rąk. Piotr stanowczo odmówił, dlatego też stał się wrogiem Szymona Maga. Prof. dr hab. Krzysztof Pilarczyk zaznaczył, że od imienia Szymona Maga wzięła nazwę symonia (świętokupstwo), czyli nabywanie godności

kościelnych, sakramentów i dóbr duchowych za dobra doczesne. Następnie prelegent zapoznał słuchaczy z historią redakcji perykopy Dz 8,4-24 i stwierdził, że św. Łukasz nie wymyślił historii o Szymonie Magu, lecz najprawdopodobniej korzystał z różnych źródeł, które uzupełniał. Autorowi natchnionemu chodziło o skonfrontowanie wspólnot chrześcijańskich z magią i o to, by z nią zerwali. W świecie grecko-rzymskim magia była czymś powszechnym, a magów uważano za ludzi o cudotwórczej mocy (np. wypędzali złe duchy, uzdrawiali i wskrzeszali). Na zakończenie prof. dr hab. Krzysztof Pilarczyk zaznaczył, że perykopę Dz 8,4-24 można zaliczyć do pouczających przekazów paradygmatacznych oraz że Ewangelia jest w stanie pokonać dewiacje religijne i pozareligijne związane z powszechnie występującą magią. Św. Łukasz chciał ukazać drugiemu pokoleniu chrześcijan, że każda osoba uprawiająca magię może znaleźć drogę do wspólnot chrześcijańskich. Kościół był otwarty na świat grecko-rzymski, tylko potrzebny był akt dobrej woli i otwarcia się na działanie Ducha Świętego, a to wiązało się z zerwaniem z magicznymi praktykami.

Po wystąpieniu prof. dr hab. Krzysztofa Pilarczyka odbyła się dyskusja. Na zakończenie II sesji wykładowej ks. prof. dr hab. Henryk Witczyk zapowiedział, że Stowarzyszenie Biblistów Polskich będzie zabiegało o to, by bł. kard. Stefan Wyszyński został ogłoszony patronem Polski. Następnie uczestnicy Sympozjum wysłuchali ogłoszeń organizacyjnych oraz przedstawicieli Wydawnictwa VOCATIO i Wydawnictwa Św. Wojciecha. Przed obiadem wykonano jeszcze pamiątkową fotografię. Z kolei po obiedzie miało miejsce zwiedzanie miasta z przewodnikiem. Odbyło się ono pod hasłem „Spacerem przez dzieje Radomia”.

Po powrocie do budynku Wyższego Seminarium Duchownego odbyły się konwersatoria w trzech zespołach: (1) prezentacja kryteriów szóstego wydania Biblii Tysiąclecia, stanu prac translatorsko-edycyjnych i najważniejszych osiągnięć dotyczących korekt w aktualnym przekładzie piątego wydania Biblii Tysiąclecia (Stary Testament). Spotkanie odbyło się w auli Jana Pawła II; (2) prezentacja kryteriów szóstego wydania Biblii Tysiąclecia, stanu prac translatorsko-edycyjnych i najważniejszych osiągnięć dotyczących korekt w aktualnym przekładzie piątego wydania Biblii Tysiąclecia (Nowy Testament). Spotkanie odbyło się w auli bpa Piotra Gołębiowskiego; (3) „Program warsztatów biblijnych ukierunkowanych na samowychowanie” oraz „Krag Biblijny – szansa dla animacji biblijnej parafii”. Spotkanie, z udziałem dr. hab. Mirosława Ruckiego (UT-H, Radom) i ks. dr. hab. Piotra Łabudy (redaktora naczelnego kwartalnika „Krag Biblijny”), odbyło się w auli bł. ks. Antoniego Rewery.

Po zakończeniu konwersatoriów uczestnicy Sympozjum przeszli do auli Jana Pawła II, gdzie ks. dr hab. Roman Bogacz i ks. dr Roman Mazur zaprezentowali „Pełną konkordancję do Biblii greckiej”. Drugi dzień Sympozjum zakończyła kolacja i spotkanie towarzyskie, podczas którego każdy uczestnik otrzymał w prezencie od radomskiej delegatury IPN książkę o ks. Romanie Kotlarzu. Warto nadmienić, iż przed budynkiem WSD w Radomiu została ustawiona wystawa IPN pt. „Książd musi zaprzestać” przybli-

zająca życie i działalność sługi Bożego ks. Kotlarza, który był męczennikiem robotniczego protestu z 1976 r.

Trzeci dzień Sympozjum (15.09.2021) rozpoczął się od Mszy św., której przewodniczył i Słowo Boże wygłosił bp Piotr Turzyński, biskup pomocniczy radomski. Po śniadaniu uczestnicy przeszli do auli Jana Pawła II, gdzie rozpoczęła się III sesja wykładowa. Jako pierwszy głos zabrał ks. dr Mariusz Szmajdziński, który zakomunikował zebrany, że najprawdopodobniej w 2022 r. ukaże się pierwsze polskie tłumaczenie tekstów ugaryckich wraz z komentarzem. Autorami tego projektu są: dr hab. Marcin Majewski, dr Andrzej Mrozek, dr hab. Maciej Münnich i ks. dr Mariusz Szmajdziński.

W dalszej kolejności ks. dr Mariusz Szmajdziński zaprezentował referat pt. „Uczty jako miejsce zgody i waśni w cyklu o Ba’alu”. Prelegent przypomniał, że na cykl o Ba’alu składają się trzy części: walka Ba’ala z Jamem, który był bogiem morza; budowa wielkiego pałacu Ba’ala oraz walka z Motem, czyli bogiem śmierci. Ks. dr Mariusz Szmajdziński zwrócił następnie uwagę na uczty, które zostały opisane w cyklu o Ba’alu: starcie Ba’ala z wysłannikami Jama, uczta po zwycięstwie nad Jamem, rzeź Anat w jej pałacu, gościna Anat u Ba’ala, zniewaga Ba’ala podczas uczty, uczta dla zjednania Asziraty, Ilu przyjmuje Asziratę po podróży, Ilu zleca budowę pałacu dla Ba’ala oraz uczta w nowym pałacu Ba’ala. Prelegent stwierdził, że w cyklu o Ba’alu można się również natknąć na motyw podstępny, np. Mot zaprosił Ba’ala na ucztę, a gdy ten zszedł to podziemi, został pożarty (umarł). Na zakończenie ks. dr Mariusz Szmajdziński podkreślił, że w cyklu o Ba’alu uczty miały charakter pozytywny lub negatywny. Z kolei uczta JHWH była zawsze ucztą miłości.

Na zakończenie III sesji wykładowej głos zabrał ks. dr Marcin Zieliński, który wygłosił referat pt. „Interpretacja rzeczownika *phthonos* w Mdr 2,24”. Zazwyczaj rzeczownik *phthonos* dotyczy postawy diabła, który jest zazdrosny o człowieka i buntuje się przeciwko Bogu. Prelegent stwierdził, że z takim motywem spotykamy się również w literaturze apokryficznej i patrystycznej. Niektórzy bibliści twierdzą, że występujący w Mdr 2,24 rzeczownik *thanatos* nie dotyczy śmierci fizycznej, lecz duchowej. Natomiast słowo *diabolo* może oznaczać Kaina (choć jest to mało prawdopodobne, ponieważ w Księdze Mądrości jest on wymieniony z imienia), węża rajskiego (szatana) lub ogólnie złych ludzi. Fragment *eisêlthen eis ton kosmon* („weszła na świat”) dotyczy czegoś, czego nie było wcześniej, ale w konkretnym momencie zaistniało. Wreszcie czasownik *peiradzō* można przetłumaczyć jako „kusić” (ludzie bezbożni „kuszają” ludzi sprawiedliwych). Ks. dr Marcin Zieliński zauważył, że w Piśmie Świętym nie ma dowodów na to, że Kain zabił Abła z zazdrości. Kto zatem jest zazdrosny i dlaczego? Prelegent przypomniał, że Księga Mądrości powstała w Egipcie. To właśnie tam działał Filon z Aleksandrii. Aż 45 razy pojawił się u niego termin „zazdrość”, który wyrażał smutek spowodowany brakiem różnych dóbr, które posiadali inni ludzie. Ks. dr Marcin Zieliński stwierdził, że najprawdopodobniej autor natchniony chciał ukazać zawiść jako przeciwieństwo mądrości, cnoty i bliskości Boga. Zawiść wiąże się z moralnym złem i brakiem mądrości,

które prowadzą do oddzielenia od Boga, niezgody między ludźmi i duchowej śmierci. Po wystąpieniu ks. dr. Marcina Zielińskiego odbyła się dyskusja.

Po przerwie odbyła się IV i zarazem ostatnia sesja wykładowa. Uczestnicy Sympozjum wysłuchali wykładu dr. Jerzego Bosowskiego pt. „Wyrocznie przeciw Egipcjowi (Ez 29–32) w świetle retoryki hebrajskiej”. Na samym początku prelegent zapoznał słuchaczy z najważniejszymi założeniami retoryki hebrajskiej oraz wspominał Rolanda Meyneta, który w znacznym stopniu przysłużył się w badaniach nad tą metodą. Następnie dr Jerzy Bosowski zaznaczył, że wszystkie wyrocznie przeciw Egipcjowi zawarte są w rozdziałach Ez 29–32: (1) Ez 29,1-16; (2) Ez 29,17–30,19; (3) Ez 30,20-26; (4) Ez 31,1-18; (5) Ez 32,1-16 oraz (6) Ez 32,17-32. Prelegent zaprezentował zbranym struktury poszczególnych wyroczni oraz dokonał ich krótkiej charakterystyki. Pierwsze trzy wyrocznie mają konstrukcję paralelną i składają się z czterech części: (1) Ez 29,1-5.6-7.8-12.13-16; (2) Ez 29,17-20; 30,1-9.10-12.13-19; (3) Ez 30,20-22.23.24-25.26. Trzy ostatnie wyrocznie mają konstrukcję paralelno-koncentryczną i obejmują następujące fragmenty: (4) Ez 31,1-9.10-14.15-18; (5) Ez 32,1-2.3-8.9-10.11-14.15-16; (6) Ez 32,17-21.22-23.24-25.26.27.28.29.30.31-32. Na zakończenie dr Jerzy Bosowski stwierdził, jak ważne jest odczytywanie analizowanych tekstów w duchu retoryki semickiej oraz wyraził przekonanie, że wszystkich wyroczni przeciw Egipcjowi nie było siedem, tylko sześć. Cenne było również spostrzeżenie prelegenta, że owe sześć wyroczni można podzielić na dwie grupy: w pierwszej z nich destrukctorem był Nabuchodonozor, a w drugiej – Bóg. Dr Jerzy Bosowski reprezentuje opolskie środowisko biblijne, a temat referatu, który zaprezentował w Radomiu, był przedmiotem badawczym Jego pracy doktorskiej, którą obronił w 2019 r. W XVII Walnym Zebraniu i 58. Sympozjum Biblistów Polskich wzięli również udział inni opolscy bibliści: o. prof. dr hab. Andrzej Sebastian Jasiński OFM, ks. dr Andrzej Demitrów oraz ks. dr Łukasz Florczyk.

Ostatnim prelegentem był dr hab. Mirosław Rucki, który wygłosił referat pt. „«Biada wam faryzeusze, obłudnicy» – rabiniczne nauczanie jako tło dla Mt 23”. Prelegent stwierdził, że wypowiedź Jezusa „przeciwko faryzeuszom” została umieszczona w kontekście ich własnego nauczania, które stanowiło doskonałe tło dla uwypuklenia osoby Chrystusa. Dr hab. Mirosław Rucki wymienił też kilka zagadnień nauczania rabinicznego, które pozwalają lepiej zrozumieć wypowiedzi Jezusa zawarte w Mt 23, np. kwestia wyboru nauczyciela, odpowiedzialność za przekaz Tory, przysięga a Imię Boga oraz zasady *kal wachomer* i *kaszrutu*. Prelegent przypomniał, że w czasach Chrystusa to uczniowie wybierali nauczyciela, który często zasiadał na ławce, a jego słuchacze siadali przed nim na ziemi. W Mt 23 Jezus ukazał, że takie uczynki jak np. rozszerzanie filakterii, wydłużanie frędzli u płaszczów, zasiadanie na ucztach czy pozdrowienia nie są złe. To motywacja tych czynów może być zła, gdy powyższe uczynki wykonuje się na pokaz. Mamy wówczas do czynienia z dwulicowością. Chrystusowe wypowiedzi nie były wyrokiem, lecz diagnozą, która wzywała oponentów do zmiany myślenia i działania, czyli do nawrócenia.

Dr hab. Mirosław Rucki stwierdził na koniec, że Jezus był poważną alternatywą dla faryzeuszy, którzy zostali określani głupimi i ślepymi przewodnikami. Ich nauczanie nie było tożsame z ich działaniem. Chrystus wprost stwierdził: „Biada wam, uczeni w Piśmie i faryzeusze, obłudnicy, bo zamykacie królestwo niebieskie przed ludźmi. Wy sami nie wchodziście i nie pozwalacie wejść tym, którzy do niego idą” (Mt 23,13-14). Jezus dał się poznać jako ktoś, kto był zupełnie inny, niż przywódcy religijni Izraela. Po wystąpieniu dr. hab. Mirosława Ruckiego odbyła się dyskusja.

58. Sympozjum Biblistów Polskich zostało podsumowane przez ks. prof. dr hab. Henryka Witczyka, który podziękował wszystkim za uczestnictwo i życzył owocnych prac badawczych. Wspólny obiad oficjalnie zakończył radomskie Sympozjum.

**58. Sympozjum
Bibliistów Polskich**
Radom, 13-15.09.2021 r.

